



Deschide.MD și-a propus să cartografieze proiectele derulate de Statul Român în Găgăuzia. Am aflat, între altele, că locuitorii din regiune caută să învețe limba română cu profesorul delegat de Institutul Limbii Române, că Bucureștiul a renovat 42 de grădinițe din părțile locului, a evacuat importante cantități de pesticide și alte substanțe chimice, că va dota Secția chirurgie a Spitalului din Comrat cu utilaje, că a donat 10 microbuze liceelor din regiune și a inițiat o serie de proiecte de înfrățire a unor orașe: o listă — dacă te gândești la efortul organizatoric, logistic, financiar ș.a.m.d., pe care l-au depus autoritățile române — absolut impresionantă, transmite Romanian Global News.

Pe o terasă din centrul Comratului, lângă sediul administrației, discut cu Ștefan Bejan, profesor de istorie la „Mihai Eminescu”, singurul liceu român din localitate. Vorbim pe îndelete despre Găgăuzia, despre prezentul și viitorul autonomiei.

Pe stradă, în preajmă, auzi, de-a valma, vorbe în găgăuză, rusă și română și te alegi negreșit cu impresia că zona e cosmopolită și își duce zilele într-un fel de frenezie multiculturală.

Vlah și tractorul rusesc

Profesorul vorbește despre grija pe care bașcanul Vlah o poartă propriei imagini în ochii concetățenilor și istoria pare edificatoare pentru felul de a fi al localnicilor. E vorba de un proiect de finanțare, SARD, implementat în Găgăuzia de UE: șapte milioane de euro, care se cheltuie pe parcursul a patru ani pentru pavaj, canalizare, infrastructuri și granturi pentru mici afaceri. „De exemplu, un găgăuz a deschis o afacere cu patiserie, cu un grant de 25.000 de euro luat de la europeni prin SARD. Vine Vlah și taie panglica, dar nu spune că e finanțat de Uniunea Europeană. În schimb, când Rusia a dat un greder, apar tot felul de articole în presa bașcaneii cu titlul «Tractorul pe care l-a dat Rusia a dezăpezit prima stradă!»; «A fost încărcată prima remorcă cu gunoi!»... Tot așa: când a fost rezolvată problema apei în Congaz, Irina Vlah a trecut sub tăcere faptul că e datorită finanțării europene. S-a lăudat, în schimb, că ea a soluționat problema.

Scris de Comrat, România de Est (Basarabia) / Romanian Global News
Luni, 08 Iulie 2019

De masa noastră se apropie Carmen Dimitriu, profesoară de limba română la Centrul de Informare a României al Universității din Comrat. „Paradoxul este că eu predau aici limba română ca limba străină, spune profesoara. E ca și cum ai învăța franceza, deși e o limbă de stat”, spune profesoara.

90 la sută din elevii doamnei Dimitriu sunt găgăuzi și bulgari. La cursurile sale vin și viitorii filologi ai Universității din Comrat: ei cunosc româna la nivel intermediar: B1. De altfel, orice localnic se poate înscrie la cursurile de limbă română ale Centrului de Informare al României. Din septembrie, Carmen Dimitriu va iniția un curs de română pentru angajații Primăriei. Însuși primarul de Comrat, Serghei Anastasov, a insistat...

Centrul de Informare al României a fost inaugurat în anul 2015 la Universitatea de Stat din Comrat. Spațiul Centrului a fost dotat cu toate cele necesare de către Ministerul Afacerilor Externe prin Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

„Se dovedește că limba română este un pașaport pentru Europa”, susține Carmen Dimitriu, explicând ce anume îi motivează pe studenții din Găgăuzia să învețe româna. „Poate că unii dintre ei își redescoperă rădăcinile”...

Limba română se predă în mod formal în Găgăuzia

Carmen Dimitriu nu s-a confruntat cu situații din care să rezulte că găgăuzii ar fi românofobi. A vorbit deschis și binevoitor cu fiecare student, nu a simțit ostilitate.

„Unul dintre cursanți a declarat că vine să învețe limba moldovenească, insistând că nu există limba română. Bine, i-am spus în replică, poți să-i spui cum vrei, dar eu predau aici limba română... După acest mic incident am devenit prieteni, iar el a ajuns cel mai bun grupă. N-a lipsit niciodată. Nu știa nimic la început, dar acum vorbește binișor”, spune profesor Dimitriu.

„Concluzia la care am ajuns, observă profesoara în context, e că limba română se predă aici în mod formal. Copiii nu sunt puși în situația de comunicare în limba română. Dacă la școală profesorul ar vorbi doar în română, nu și în rusă, poate copiii ar învăța mai ușor”.

În Găgăuzia, totuși, adaugă Carmen Dimitriu, există interesul pentru limba română. Dovadă e școala particulară de limbi străine din centrul Comratului, la care copiii se înscriu anume pentru a învăța limba română. Profesorul Dimitriu a fost invitată să predea acolo, dar nu a putut consimți, fiind într-o misiune a Ministerului Educației din România.

Patru dintre studenții profesoarei Carmen Dimitriu sunt liceeni din Comrat: doi găgăuzi, un turc și un azer.

Lectoratul de Limba Română a fost înființat în luna noiembrie 2015, ca urmare a semnării unui protocol interinstituțional de către reprezentanții ai Institutului Limbii Române și Universitatea de Stat din Comrat. Primul lector delegat de Institutului de Limbă Română a sosit în februarie 2016 și și-a încetat activitatea în vara anului 2017. Carmen Dimitriu sosit în septembrie 2018.

Pe profesoară am întâlnit-o la Comrat în ultima zi a misiunii sale în Găgăuzia. Avea planificate întâlniri cu studenții cărora le-a predat limba română. Primii sunt grupul de la Curtea de Apel, instituție situată la câteva minute de mers de parcul central. Ajungem la sediul instituției, dau binețe, se îmbrățișează ca niște vechi cunoscuți, Carmen e copleșită de cuvinte de mulțumire.

Funcționarii Primăriei din Comrat vor învăța limba română

Vădit emoționată, profesoara spune: „Am ținut să trec pe la voi, ca să vă mulțumesc pentru colaborare, pentru faptul că ați dovedit perseverență și ați învățat limba română”.

Grupul șușotește în rusă: trebuie desemnat cineva care va ține un discurs în limba română. Se hotărăște Valentina. E și ea vizibil emoționată. „Vă mulțumim pentru răbdare și pentru limbajul pe care îl avem astăzi. Credem că vom avea o colaborare îndelungată și suntem bucuroși că am cunoscut o profesoară de asemenea nivel. Ne vedem toamna!”, spune Valentina. Carmen o corectează: „Ne vedem la toamnă”. Se aud râsete, cineva observă, în limba rusă: „Valentina e cel mai slab elev”. Profesoara, și ea în limba rusă: „Înțeleg și eu un pic limba rusă”. Rumoare și zâmbete complice.

Scris de Comrat, România de Est (Basarabia) / Romanian Global News
Luni, 08 Iulie 2019

Următoarea destinație este Primăria, unde ne așteaptă chiar șeful ei, Serghei Anastasov. Profesoara trebuie să convină cu el cum va preda limba română din septembrie, în următorul an școlar.

Calea spre instituție trece pe lângă o alee cu busturi ale clasicilor literaturii și personalităților găgăuze. Premeditat sau nu, Eminescu și Pușkin stau, acolo, alături...

Orașele din Găgăuzia se înfrățesc cu orașe din România

Cel mai important proiect din Comrat despre care ne povestește primarul este parcul industrial, cu 1200 de locuri de muncă. „Cu trei ani în urmă, la intrarea în Comrat nu era nimic, numai câmpuri. Acum, avem două fabrici de asfalt, una de beton, o grădiniță nouă, construită de turci, și alte companii europene. În anul acesta, la Comrat se va deschide un liceu moldo-turc, cu predare în limba română și găgăuză”, spune primarul de Comrat. Liceul moldo-turc va fi a doua instituție preuniversitară (după liceul „Mihai Eminescu”) cu predare în limba română din Comrat.

În UTA Găgăuzia au fost repartizate 10 microbuze școlare: 6 mijloace de transport în anul 2014 și 4 în anul 2017 din totalul de 296 de microbuze donate de Guvernul român în anii 2014 - 2017.

„Guvernul Român a donat aparatură pentru spital. Cel mai important este faptul că România va construi o aripă nouă a Liceului «Mihai Eminescu»”, spune Anastasov. Sunt, precizează funcționarul, și doi investitori direcți din România. Aflăm cu această ocazie că la Vulcănești, o companie românească, și-a deschis o afacere. Alți întreprinzători români produc la Comrat echipament și mașini pentru stațiile de epurare. Primarul simte nevoie să precizeze: „Suntem mai deschiși, mai toleranți chiar decât am fost cu trei ani în urmă”. Și adaugă că doi dintre viceprimarii săi vorbesc limba română.

Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare derulează procedurile de achiziție publică în vederea dotării Secției chirurgie a Spitatului din Comrat.

Timp de doi ani, trei orașe din Găgăuzia s-au înfrățit cu orașe din România: Comratul, cu Slănic

Scris de Comrat, România de Est (Basarabia) / Romanian Global News
Luni, 08 Iulie 2019

Moldova, Ceadâr-Lunga, cu Târgu Ocna, iar Vulcăneștiul, cu Dărmănești. Televiziunea găgăuză difuzează spoturi publicitare cu salinile din Slănic Moldova. „Se întâmplă că-i suni cuiva și afli că e în Slănic Moldova”, remarcă primarul, zâmbind cu subînțeleles.

780.000 euro pentru Liceul „Mihai Eminescu”

Ajungem la singurul liceu român din Găgăuzia, „Mihai Eminescu”. Guvernul României a prevăzut 780.000 de euro pentru construcția unui corp adiacent, care va avea săli de clasă, o cantină și o sală de sport. Pentru viitorul an școlar, 2019-2020, s-au înscris peste 80 de copii: trei clase tocmai!

„În perioadă comunistă, până în 2009, în clasele cu predare în limba română învățau câte 5-6 elevi. În ultimii cinci ani, numărul liceenilor s-a dublat”, spune Ștefan Bejan, profesorul de Istorie de la liceu.

În anii 2000, din cauza lipsei de elevi, nu se deschideau clase întâi. De la o vreme, situația s-a inversat, aflusul de elevi a pus, din ce în ce mai acut, problema spațiului. Pentru a deschide noi clase, administrația a decis să folosească holurile liceului, construind niște pereți din plastic, a izolat spațiile pustii și a creat încăperi de clasă.

Pe panoul principal al liceului figurează imnul Republicii Moldova și imnul Găgăuziei, deasupra textelor se află două drapele și două steme.

Sala de sport a liceului există din contul holului, adică este improvizată. Pentru o altă sală a fost sacrificat vestiarul...

„Noi avem nevoie de foarte multe spații. Acum, în ciclul primar avem câte trei clase întâi. Dacă pleacă o clasă, vin altele trei în loc. În acest ritm, în câțiva ani vom fi în incapacitate absolută de spațiu”, spune Ștefan Bejan. Ca să reușească școlarizarea tuturor copiilor, liceul funcționează în două schimburi.

Scris de Comrat, România de Est (Basarabia) / Romanian Global News
Luni, 08 Iulie 2019

Bugetul alocat pentru construcția unui sediu suplimentar pentru Liceul „Mihai Eminescu” din Comrat este de 780.000 euro, iar lucrările ar urma să înceapă în perioada următoare, după o decizie a Consiliului de coordonare al FISM la nivelul Guvernului român.

90% din școlari sunt găgăuzi, bulgari și ruși

Ceea ce bucură este că 90% din toți elevii claselor primare nu sunt vorbitori nativi de limbă română. Sunt etnici găgăuzi, bulgari, ruși - toți vorbitori de limbă rusă. În regiune nu există nicio grădiniță de limbă română. Copiii găgăuzi învață limba rusă în grădinițe și în familii, prind frânturi de găgăuză sau bulgară de la bunici. Sunt norocoși acei copii care trăiesc în satele găgăuze, pentru că acolo se mai păstrează vie limba lor maternă și o pot vorbi.

„90% din copii nu vorbesc limba română. În primul an de școală, copiii învață sunetele, cuvintele românești. Dacă vii la o lecție în clasa întâi, o să vezi că pe tablă sunt scrise cuvinte în română și, alături, traducerea în limba rusă”, subliniază profesorul de istorie Bejan.

În opinia sa, două sunt motivele pentru care părinții decid să-și înscrie copiii la un liceu român. În primul rând, statul este cel mai mare angajator și cere cunoașterea limbii române. Mulți dintre părinții care își înscriu copiii la liceul român sunt funcționari publici, polițiști, medici, notari. În al doilea rând, găgăuzii au șase examene de Bacalaureat, la limbile rusă și găgăuza, și mai multe probe la examenul de capacitate după clasa a IX-a. Dacă învață la un liceu românesc, descrește presiunea pe elevi.

Apropo, potrivit estimărilor, la începutul anului școlar vor fi înscriși aproximativ 450 de elevi.

Chiar dacă construcția clădirii anexe trenează, România nu a lăsat liceul fără atenție: a schimbat acoperișul, a dotat sălile de curs cu mobilier. Platforma Unionistă „Acțiunea 2012” a instalat o stație geotermică și liceul este în prezent încălzit cu energie venită de sub pământ. „Când studiam la Galați și făceam parte din Liga Studenților Basarabeni, am adus un lot de cărți: peste o mie de titluri. Căci, efectiv, nu aveai cărți: două romane Ion la 30 de elevi!”, spune Ștefan Bejan.

Scris de Comrat, România de Est (Basarabia) / Romanian Global News
Luni, 08 Iulie 2019

O sală de cursuri amenajată pe holul Liceului „Mihai Eminescu”

O altă cauză a creșterii numărului de elevi este calitatea studiilor de la liceu. Elevii sunt premiați la olimpiade regionale și naționale. În anul 2018, echipa liceului a luat locul doi la „Erudit Cafe”, un joc intelectual. La etapele locale, liceenii de la „Mihai Eminescu” iau mai mereu locurile întâi.

Discursul românofob, o poezie învățată de la sovietici

Reușita liceului a stârnit și reacții adverse. Pentru că, timp de trei ani la rând, echipa liceului a luat locul întâi la concursul organizat de MAI și Ministerul Educației: „Împreună reducem riscurile”, anul acesta, a sunat cineva de la Bașcanat, și a cerut ca liceul să nu mai participe la concurs. Liceul, ca să vezi, s-a conformat...

Deschide.MD a scris și despre situația liceului român din Tiraspol „Lucian Blaga”. Liceul se bucură de succes printre vorbitorii de limbă rusă datorită calității procesului de predare și reușitei școlare.

Sunt locuitorii regiunii românofobi? Este imposibil să găsești un răspuns univoc la această întrebare. Istoricul Bejan (care, apropo, lucrează la un doctorat asupra ținutului populat de găgăuzi) spune că românofobia este o reminiscență a propagandei sovietice. „Li s-a spus că au fost sclavi la români. Chiar ieri am avut o discuție cu o doamnă, de 30 de ani, care pretinde că pe timpul românilor a fost rău. Firește, am întrebat-o de unde știe. Cică, i-a zis străbunicul, de 88 de ani. I-am spus: „Îl cunosc, e un om foarte deștept”. Tânăra cade de acord, iar eu o observ: „Străbunicul tău a făcut patru clase la români!”... Adevărul este, conchide profesorul, oamenii că repetă fără discernământ idei primite, recită, în fond, o «poezie»...

În 2017, Deschide.MD a scris despre problema transportului pentru elevi, cu care s-a confruntat Liceul „Mihai Eminescu” din Comrat. Direcția de Învățământ din Comrat a primit șase microbuze școlare, donate de Guvernul României, însă nici unul nu a ajuns la liceul românesc, direcția argumentând că școlile ruse au o mai mare necesitate. Liceul românesc a primit două microbuze școlare abia din al doilea lot de automobile donate de România.

Avdarma, bijuteria Găgăuziei

Următoarea destinație este Avdarma, un sat găgăuzesc, ce se află la 15 kilometri de Comrat. Aici este grădinița pentru care Guvernul român a donat un milion și jumătate de lei. Presa a scris despre satul Avdarma: o bijuterie, cu drumuri perfecte, instituții renovate, cu terenuri de sport noi, având parc cu havuz în centrul satului, o biserică de un alb imaculat, ce se înalță solemn deasupra așezării. Pe scurt, un sat curat, bine dezvoltat infrastructural, aproape european, cum nu prea găsești în Republica Moldova. Evident, actuala înfățișare a satului se datorează banilor europeni, veniți prin proiecte, dar și unor localnici cu dare de mână: frații Kazamalî, doi dintre fondatorii corporației „Sheriff” (cea mai importantă structură financiară din stânga Nistrului).

România a fost stat-lider într-un proiect NATO de evacuare și distrugere a pesticidelor și substanțelor chimice din UTA Găgăuzia în anul 2018, contribuind cu 635.000 de euro.

Grădinița din Avdarma e înconjurată de pavilioane și tot felul de instalații pentru copii, multicolore, pestrițe, totul e nou și aranjat. Grădinița are 8 grupe: în total 190 de preșcolari.

Grădinița din Avdarma

Spre deosebire de liceul român din Comrat, grădinița din Avdarma, nu duce lipsă de investiții. O anexă a grădiniței a fost construită cu 4,5 milioane de lei, oferită de autoritățile centrale din Găgăuzia și de autoritățile locale. Anexa a fost construită timp de un an și adăpostește două grupe de copii. Chiar și așa, grădinița nu are suficient spațiu pentru a primi copiii născuți în anul 2017.

În UTA Găgăuzia, grație „Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova”, prin care au fost alocate fonduri totale de 496.216 euro, au fost renovate 42 de instituții preșcolare.

1,5 milioane de lei din partea României pentru grădinița din Avdarma

Guvernul român a oferit grădiniței din Avdarma 1,5 milioane de lei, bani din care a fost construită o anexă care servește drept sală de sport și a fost schimbat în totalitate acoperișul grădiniței. „Împreună cu primăria noastră am depus un proiect și am luat bani de la Guvernul român. Adjunctul primarului se pricepe foarte bine la redactat proiecte, de aceea am realizat foarte multe în ultimii ani. Prin Proiectul SARD (Uniunea Europeană), am izolat termic edificiul și am amenajat curtea grădiniței”, spune Svetlana Grec. Pentru acest proiect, Uniunea Europeană a oferit 2,8 milioane de lei.

Grădinița din Avdarma e de limbă rusă, chiar dacă copiii sunt găgăuzi. Se fac și activități în limba română, de două ori pe săptămână, conform orarului.

Svetlana Grec ne face un tur al grădiniței. Pentru că e ora de somn, copiii stau întinși în paturile lor. Toate sălile sunt reparate, mobila este nouă, în fiecare grupă este câte un calculator, există și un cabinet al logopedului (deschis, apropo, pe bani lituanieni și letoni), există o sală de muzică și una de sport, echipate cu toate cele necesare și construite pe banii românești.